

Мирослава Чорна
Дарій Грабар

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ
НАВЧАННЯ ГРАМОТИ
ЗА БУКВАРЕМ І ЗОШИТАМИ ДЛЯ ПИСЬМА

1 клас

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 371.32
ББК 74.26
Ч-75

Рецензенти:
вчитель-методист школи № 12 м. Києва
Охота Г. І.
вчитель-методист школи № 115 м. Києва
Лук'яненко В. Г.

Чорна М. М., Грабар Д. І.

Ч-75 Методичні рекомендації до проведення уроків навчання грамоти за букварем і зошитами для письма : 1 клас. / М. Чорна, Д. Грабар ; – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. – 256 с.
ISBN 978-966-10-2385-6

Даний посібник містить календарне планування та розробки уроків до підручників «Буквар» і «Букваринка» (авт. Чорна М. М., Грабар Д. І.).

У посібнику подані розгорнуті конспекти уроків (добукварний і букварний періоди), де пропонуються найрізноманітніші оригінальні методи і прийоми роботи на уроках навчання грамоти. Ці рекомендації забезпечать розвиток творчих здібностей, уміння самостійно працювати з книгою, розв'язувати мовні завдання аналітико-синтетичного характеру, встановлювати зв'язки, виділяти подібне й відмінне, робити певні узагальнення, оволодіти лексичним багатством рідної мови.

Посібник призначений для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів і можуть бути використані вихователями дитячих садків.

УДК 371.32
ББК 74.26

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-2385-6

© Чорна М. М., Грабар Д. І., 2012
© Навчальна книга – Богдан, 2012

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ З НАВЧАННЯ ГРАМОТИ І РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

Українська мова є державною мовою України. Для більшості її громадян вона є рідною. Рідна мова єднає сучасне покоління з попередніми й наступними і творить єдине ціле.

«Мова, — писав відомий педагог К. Ушинський у статті «Рідне слово», — є найкращий, що ніколи не в'яне й вічно розвивається, цвіт».

Як навчальний предмет українська мова виконує кілька функцій. Вона є об'єктом **пізнання, засобом спілкування і засобом самовираження** людини.

З раннього дитинства до глибокої старості людина невіддільно пов'язана з мовою. Це єдине знаряддя, яке вивищує її над світом, робить її нездоланною у пошуках істини.

Розпочинається прилучення дитини до краси рідної мови з милих бабусиних казок, забавлянок, материних колискових.

Але не кожна дитина, виховуючись вдома, сьогодні має можливість пізнавати в повній мірі багатство і красу рідної української мови. А без розвиненої мови учень не може здобути ґрунтовні знання з основ наук, не зможе гармонійно розвиватися.

Перше й основне завдання початкового періоду навчання — якомога швидше й якісніше допомогти дитині надолужити прогалини материнської школи у засвоєнні лексем рідної мови, її законів, особливостей.

Згідно тверджень вчених-лінгвістів та психологів лексичний запас особистості здебільшого формується від чотирьох до восьми років. А це якраз той вік, який охоплює дошкільне й початкове шкільне навчання дитини.

За даною програмою дитина за один навчальний рік має можливість не тільки засвоїти значення того чи іншого слова, але й осмислити обмотивованість його появи на українському ґрунті в цікавій і доступній для неї формі. Засвоєння лексем пропонується тематично підпорядковане.

Курс навчання грамоти як складова частина програми з української мови для початкової школи має на меті не лише навчити дитину читати й писати, але й закласти міцний фундамент для подальшого зацікавленого опанування школярем рідної мови.

Навчальний матеріал побудований на щоденному очікуванні дива. Коли дитина дивується, вона легко, з радістю все сприймає.

І це диво має відбуватися, в першу чергу, на уроках рідної мови.

Як досягнути задуманого подано у «**Методичних рекомендаціях щодо проведення уроків навчання грамоти**».

Для того, щоб досягти максимального ефекту у засвоєнні програмового матеріалу, автори, зважаючи на особливості шестирічної дитини, пропонують:

- а) чергувати завдання уроків читання і письма, щоб уникнути згасання **інтересу**, розвиваючи **довільну** увагу, яка формується лише в процесі спілкування з іншими людьми;
- б) **увесь навчальний день** підпорядковувати єдиній темі висловлювання, бо це сприятиме швидкому та якісному входу лексем даної теми в активний словник дитини.

Усі одинадцять років навчання будуть успішними лише тоді, коли дитина на початковому етапі захопиться книжкою, відшліфує техніку читання.

Недосконалі навички читання призводять до того, що діти мало й неохоче читають, мимоволі позбавляють себе одного з найважливіших джерел знань і збагачення свого лексичного словника. А обмеженість словникового запасу та низька техніка читання перешкоджають дитині зрозуміти, осмислити зміст прочитаного. У свою чергу, через низький розвиток мови учням важко давати логічно обгрунтовані відповіді, аргументувати свої міркування, зв'язно й послідовно викласти зміст твору чи свої думки.

Усе перераховане впливає й на інші сторони діяльності дітей, вони втрачають інтерес до процесу учіння, не вміють зосереджуватися під час виконання завдань, у них уповільнений темп роботи, недостатня спостережливість, дуже низька мовна активність.

Тому, щоб запобігти усьому переліченому, автори врахували це у створених підручниках та посібниках, щоб максимально сприяти основному завданню уроків грамоти — захопити, зачарувати дитину процесом учіння.

Щоб дана програма була зреалізована, пропонуються такі підручники і навчальні посібники:

УРОК 58

Тема: МАМИНІ КОЛИСАНКИ.

ЗВУК [к], БУКВА «ка».

ЧИТАННЯ СКЛАДІВ, СЛІВ, ТЕКСТУ. СКЛАДАННЯ
ОПОВІДАННЯ ЗА КАРТИНОЮ

- Мета:**
1. Продовжити роботу з вивчення звуку [к], букви «ка», розпочату на попередньому уроці.
 2. Продовжити роботу з вдосконалення навиків складання речень, звертати увагу учнів на особливості побудови зв'язної розповіді.
 3. Розвивати творчу фантазію, пам'ять учнів.
 4. Збагачувати активний і пасивний словники дітей.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

I. Повторення вивченого на попередньому уроці:

- а) читання складів, слів, звуко-буквений, звуко-складовий аналіз слів;
- б) мовна гра «*Спіймай звук [к]*»: *коза, кріль, кінь, півень, курка, качка, собака, кіт, індик.*
Назви зайве слово.
- в) запам'ятай слова зі звуком [к]:
Кую, кую чобіток.
Подай, Йване, молоток.
Не даси молоток —
не підкую чобіток.
- г) моделювання слів «*молоток*», «*чобіток*».

II. Робота над темою уроку:

- а) читання слів, тексту;
- б) вивчення скоромовки, аналіз слів (за вибором вчителя):
Коваль кував коня,
кінь — брик-брик,
коваль коня смик-смик.
- в) лексико-семантична робота зі словами:
— Подумай, що може бути спільного між головою маку і гаманцем?

Усередині тих предметів є багато чогось.

А тепер запам'ятай: слово «мак» прийшло у нашу мову з грецької, воно означало «плівка», «шкіряний гаманець», «торбинка».

Тепер ти здогадався, чому наші предки назвали головку-плід цієї рослини маком?

— Ти щодня п'єш смачне молочко. І, напевне, задумувався над тим, чому так назвали цей продукт?

Походить слово «*молоко*» від древнього слова «*МЕЛК*», яке означало «*доїти*». Отже, ти п'єш щоранку, те, що доять.

г) складання оповідання за картиною (на сюжетному малюнку зображені предмети, слова-назви яких мають звук [к]):

вікно, колиска, крісло, кошик, клубки ниток, глечик, мак, куц, калина, коралі, килимок, котики, книжка...

В Оксанки татко коваль. Допізна він затримується в кузні. Бо професія у тата дуже потрібна, необхідна. Одному підкову треба зробити, іншому обручі до бочки, а сусідові треба зробити мотику, сокиру, гаки для новобудови. Та й дядько Максим замовляв борону і плуга.

Не дочекалася Оксанка тата. Не буде сьогодні таткової казки.

Зате сьогодні дівчинка буде слухати ніжний матусин голосок. А скільки пісень знає її мама! Особливо Оксанка любить коліскові пісні, хоч часто вона їх недослуховує, бо засинає...

Деякі коліскові вже й Оксанка вивчила, бо своїй ляльці співає, і та дуже скоро засинає:

А-а-а, котки два,	Котку — братку,
сірий, бурий обидва,	дай нам ляльку
по капусті ходили,	для Оксанки для забавки.
ляльку в хустці носили.	А-а-а.

г) складання чистомовок, промовляння їх:

ик-ик-ик	побудив всіх зранку півник,
ак-ак-ак	йде до кузні молодий козак,
ик-ик-ик	за ним скаче вірний коник,
ку-ку-ку	загубив десь кінь підківку,
ку-ку-ку	наш коваль зробить новеньку

д) складання речень за поданими моделями

┌ _ . ┌ _ _ _ . ┌ _ ┌ _ _ .

(Тема висловлювання: «*Матусині колісанки*»).

До речі, найперше слово, яке вимовляють діти майже в усіх країнах світу, це слово «мама»:

<i>майка</i> — <i>болгари</i> ,	<i>мама</i> — <i>румуни</i> ,
<i>матка</i> — <i>поляки</i> ,	<i>мітір</i> — <i>греки</i> ,
<i>медер</i> — <i>шведи</i> ,	<i>мутер</i> — <i>німці</i> ,
<i>ман</i> — <i>португальці</i> ,	<i>мазер</i> — <i>англійці</i> .

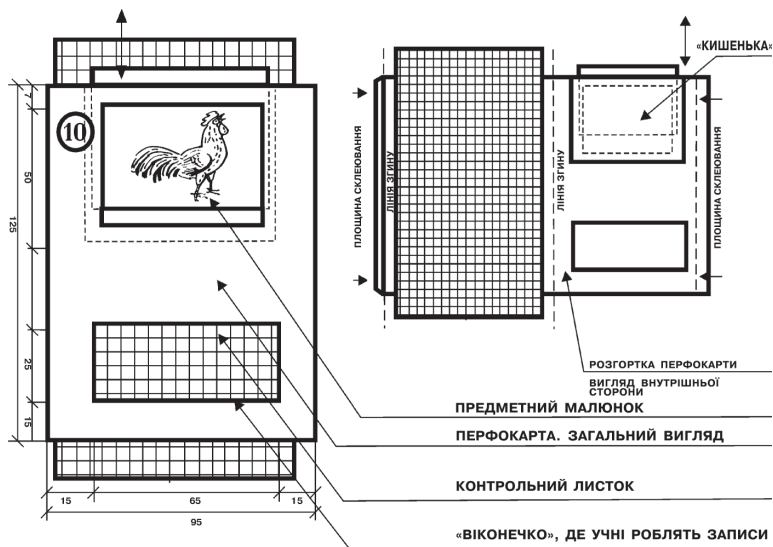
ЗАСІБ ДЛЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАННЯ

Засвоєння школярами навчального матеріалу — процес суто індивідуальний. Одні учні легко й швидко опановують програмовий матеріал, інші важче. Але оволодіти ним повинні всі, і чим швидше, тим краще.

Учитель має багато способів перевірки засвоєння виучуваного матеріалу. Пропонуємо, на нашу думку, дуже ефективний засіб контролю, який можна застосовувати на уроках навчання грамоти, граматики, математики, іноземних мов. Це ПЕРФОКАРТИ вказаної конструкції. Їх бажано виготовити з цупкого картону, які мають основу з двома «віконечками»: у верхньому вчитель може щороку змінювати предметний малюнок чи цифру, у нижньому ж — учень дає відповіді на запитання класовода. Предметні малюнки, цифри знаходяться у спеціальній кишеньці, з якої все легко виймається.

Засобом контролю, рухомий папірець, на якому школяр робить, записи відповідей на питання вчителя.

З такими перфокартами, які є постійними супутниками дитини протягом усіх років навчання, можна працювати на уроках як

первинного сприймання програмового матеріалу, так і закріплення знань.

Для дітей робота з перфокартами — засіб, який тут же допомагає реалізувати потребу в успіхові, гра, яка дає змогу прискорити взаємозв'язок учня й учителя. Для перевірки засвоєного витрачається від 2 до 5 хвилин занять. Добираючи щоденно індивідуальні завдання для кожного вихованця, класовод має чудову можливість ускладнювати, урізноманітнювати завдання. І останнє, мабуть, основне. **Маючи результати письмових відповідей школярів, учитель не лише спирається на свій досвід, інтуїцію, методичні поради до наступного уроку, а має реальну картину засвоєння вивченого на попередньому уроці. І найголовніше — зникає розрив між виучуваним і засвоєним.** Щоденний контроль (фіксація) знань обов'язково принесе успіх.

Подаємо кілька зразків завдань з перфокартами.

1 КЛАС. НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

Тема: СЛОВО.

АНАЛІЗ І МОДЕЛЮВАННЯ СЛІВ ІЗ ТВЕРДИМИ ТА М'ЯКИМИ ПРИГОЛОСНИМИ

1. Розглянь уважно малюнок.
2. Що чи хто зображений на ньому.
3. Спробуй змодельовати слово, яке називає цей предмет.
4. Скільки голосних звуків у слові.
5. Скільки складів у слові. Визнач наголошений.

Тема: ПОЗНАЧЕННЯ М'ЯКОСТІ ПРИГОЛОСНИХ У СЛОВАХ. М'ЯКИЙ ЗНАК

1. Розглянь уважно малюнок.
2. Запиши слово, яке називає цей предмет.
3. Поділи слово на склади.
4. Визнач кількість звуків та літер у слові.
5. Підкресли у слові м'які приголосні звуки.

Тема: БУКВА «я» НА ПОЗНАЧЕННЯ ДВОХ ЗВУКІВ

1. Розглянь уважно малюнок.
2. Запиши слово, яке називає цей предмет.
3. Визнач кількість звуків та літер у слові.
4. Запиши кілька слів, які б охарактеризували предмет (добери слова-ознаки).
5. Утвори від даного слова кілька слів-родичів.

1 КЛАС. УРОКИ МАТЕМАТИКИ

1. Запиши сусідів даного числа.
2. Зменш число на кілька одиниць.
3. Збільш число на кілька одиниць.
4. Запиши суму, значення якої становить подане число.
5. Запиши різницю, значення якої становить подане число.

ЗМІСТ

Календарно-тематичне планування уроків з навчання грамоти і розвитку мовлення. Програма навчання грамоти і розвиток мовлення	9
Основні вимоги до знань та умінь учнів на кінець доbukварного періоду	12
Основні вимоги до знань та умінь учнів на кінець букварного періоду	33
Основні вимоги до знань та умінь учнів на кінець післяbukварного періоду	45
Методичні рекомендації до проведення уроків навчання грамоти за букварем і зошитами для письма	46
ДОБУКВАРНИЙ ПЕРІОД	50
Урок 1 Моя країна — Україна. Ми щасливі діти твої, Україно! ..	50
Урок 2 Дорога до знань. Ознайомлення зі школою, класом, підручником	52
Урок 4 Дорога до школи. Правила вуличного руху.....	55
Урок 6 Розпорядок дня школяра	57
Урок 8 Подвір'я. Домашні тварини	59
Урок 10 Город. Рослини городу.....	61
Урок 12 Так чи ні? Правила доброго тону	63
Урок 14 Ми дбайливі господарі. Всякий дім хазяйським оком держиться	65
Уроки 16, 18 Нам відомі казки	68
Урок 20 Рік. Пори року. Місяці	71
БУКВАРНИЙ ПЕРІОД	80
Урок 22 Клас. Урок. Навчальне приладдя. Звук і буква «а». Складання речень з двох-чотирьох слів за предметними, сюжетними малюнками. Моделювання речень та звуко-складової форми слів.....	80

Урок 24	Урок. Звук і буква «у». Добір слів зі звуком [у]. Бесіда за сюжетним малюнком. Поняття «істота», «неістота».....	83
Урок 26	Село. Город. Поле. Звук і буква «о». Добір слів зі звуком [о], їх звуко-складовий аналіз та моделювання	86
Урок 28	Млин. Мірошник. Борошно. Звук і буква «и». Звуко-складовий аналіз слів, їх моделювання. Практичне словозмінювання, поняття «один» — «багато» ..	88
Урок 30	Подвір'я. Звук і буква «і». Звуко-буквений аналіз слів з твердими і м'якими приголосними	91
Урок 32	Озерце. Ставок. Звук і буква «е». Вміння визначати у словах сильніше вимовлюваний склад — поняття про наголос. Закріплення уявлень про систему голосних української мови та букв, якими вони позначаються	94
Урок 34	Сім'я. Мама, її господарство. Звуки [м] і [м'], буква «ем». Вироблення в учнів уміння читати. Прямі й обернені склади.....	97
Урок 36	Сім'я. Мама. Мамині помічники. Звуки [м] і [м'], букви «М», «м» — «ем». Читання складів, слів з буквою «ем». Складання речень з різними формами слова «мама». Робота над сюжетним малюнком	98
Урок 38	Подарунок для матері. Звуки [н], [н'], буква «ен». Звуковий аналіз слів з твердими та м'якими приголосними	100
Урок 40	Подарунок для матері. Звуки [н], [н'], букви «Н», «н». Складання оповідання за сюжетним малюнком. Складові частини тексту	102

Урок 42	Весняні турботи. Звуки [в], [в'], буква «ве». Аналітико-синтетичні вправи зі звуками, буквами, складами. Початкові уявлення про займенники (без називання терміну).....	106
Урок 44	Весняні клопоти. Звук [в], букви «В», «в». Аналітико-синтетичні вправи. Складання оповідання за сюжетним малюнком	108
Урок 46	Лісове царство. Звуки [л], [л'], буква «ел». Аналітико-синтетичні вправи зі складами. Звуковий аналіз слів з твердими та м'якими приголосними	110
Урок 48	Лісове царство. Звуки [л], [л'], буква «ел». Практичне словозмінування. Поняття «один-багато». Складання речень за сюжетним малюнком. Модельовання речень.....	113
Урок 50	Закріплення вивченого. Читання складів, слів на швидкість. Мовні ігри	115
Урок 52	Чарівниця зима. Звуки [с], [с'], буква «ес». Звуковий аналіз слів з твердими та м'якими приголосними	116
Урок 54	Чарівниця зима. Звуки [с], [с'], буква «ес». Читання тексту. Інтонавання речень. Побудова питальних речень. Велика літера в іменах людей, на початку речення	119
Урок 56	Мамині колісанки. Звуки [к] і [с'], буква «ка». Звуко-буквений аналіз слів. Читання складів, слів з виучуваним звуком	121
Урок 58	Мамині колісанки. Звук [к], буква «ка». Читання складів, слів, тексту. Складання оповідання за картиною	124
Урок 60	Пасіка. Бджоли. Звук [п], буква «пе». Звуко-складовий аналіз слів. Читання складів, слів з виучуваним звуком	127

Урок 62	Пасіка. Бджільництво. Звук [п], буква «пе». Читання складів, слів, тексту. Складання речень за сюжетною картиною 129
Урок 64	Ріка. Мешканці водойм. Звуки [р], [р'], буква «ер». Звуковий та звуко-буквений аналіз слів. Вправлення в інтонаційному читанні. Моделювання речень, у складі яких є імена людей. Складання оповідання за ілюстрацією 131
Урок 66	Ріка. Мешканці водойм. Звуки [р], [р'], буква «ер». Звуковий та звуко-буквений аналіз слів. Вправлення в інтонаційному читанні. Складання речень за ілюстрацією, моделювання їх..... 133
Урок 68	Закріплення вивченого..... 135
Урок 70	У майстерні в теслі. Звуки [т], [т'], буква «те». Звуко-буквений аналіз слів. Складання речень за предметними малюнками. Побудова питальних речень за змістом тексту 136
Урок 72	У майстерні в теслі. Звук [т], [т'], буква «те». Складання речень за сюжетним малюнком. Побудова питальних речень за змістом прочитаного тексту 138
Урок 74	Сад. Город. Звуки [д], [д'], буква «де». Самостійний добір слів з цими звуками. Зіставлення звуків [д-т], [д'-т']. Поділ слів на склади, перенос слів з рядка в рядок..... 140
Урок 76	Сад. Город. Звуки [д], [д'], буква «де». Складання речень за сюжетною картиною. Речення з різною метою висловлювання 143
Урок 78	Зима. Турбота про друзів. Звуки [з], [з'], буква «зе». Зіставлення вимови дзвінких і глухих приголосних. Самостійний добір слів з виучуваними звуками 145
Урок 80	Зима. Турбота про друзів. Звуки [з], [з'], буква «зе». Вдосконалення техніки читання. Відповіді на запитання за змістом тексту. Постановка питань. Творча робота з текстом..... 147

Урок 82	Осіній ноктюрн. Буква «Ь». Позначення на письмі м'якості приголосних за допомогою м'якого знака. Буквосполучення «ьо». Читання слів з ним	149
Урок 84	Осіній ноктюрн. Буква «Ь». Сполучення букв «ьо». Інтонаційне читання тексту.....	151
Урок 86	Закріплення вивченого. Читання на швидкість. Складання текстів на задані теми	152
Урок 88	У шевській майстерні. Звук [й], буква «йот», «ій». Спостереження за артикуляцією звука, віднесення його до м'яких приголосних на основі зіставлення зі звуками [н'] [т'], [л']	153
Урок 90	У шевській майстерні. Звук [й], буква «йот», «ій». Звукосполучення [йо], спосіб його позначення. Звуковий та звуко-буквений аналіз слів. Засвоєння техніки читання слів з буквосполученням [йо], звуком [й]	155
Урок 92	Козацькому роду нема переводу. Звук [б], буква «бе». Порівняння вимови дзвінкого та глухого приголосних [б]-[п]. Складання розповіді за малюнком.....	157
Урок 94	Козацькому роду нема переводу. Закріплення вивченого про звук [б]. Інтонаційне читання тексту. Складання розповіді за малюнком.....	159
Урок 96	Запорізька Січ. Звук [ч], буква «че». Самостійний добір слів зі звуком [ч]. Складання речень з поданими словами	161
Урок 98	Запорізька Січ. Звук [ч], буква «че». Самостійний добір слів зі звуком [ч]. Повторення написання слів з великої букви. Відповіді на запитання за змістом тексту. Постановка питань	163

Урок 100	Цей дивовижний світ рослин. Буква «я» на початку складу. Спостереження за вимовлянням звуків [йа], позначених буквою «я». Звуко-буквений аналіз слів.....	165
Урок 102	Цей дивовижний світ рослин. Буква «я» на позначення звука [а] та м'якості приголосного. Спостереження за вимовою. Зіставлення на слух складів з твердими і м'якими приголосними. Робота з малюнками і текстами	167
Урок 104	Цей дивовижний світ рослин. Закріплення вивченого про букву «я». Звуко-буквений аналіз слів з літерою «я» в різних позиціях у словах. Вживання великої літери в назвах казкових героїв. Читання тексту. Коментування прислів'їв.....	169
Урок 106	Цей дивовижний світ рослин. Закріплення вивченого.....	172
Урок 108	Чарівний світ музики. Буква «ю». Спостереження над звукосполученням [йу], позначення його буквою «ю». Звуко-буквений аналіз слів з буквою «ю». Слова, які відповідають на питання «що роблю?»	172
Урок 110	Цей чарівний світ музики. Позначення буквою «ю» звука [у] та м'якого попереднього приголосного. Звуко-буквений аналіз слів з буквою «ю». Словникова робота. Коментування народних прикмет.....	174
Урок 112	Цей чарівний світ музики. Закріплення вивченого про букву «ю». Читання тексту з вивченими літерами. Складання речень за сюжетним малюнком	176
Урок 114	Чекаємо свята. День святого Миколая	178
Урок 120	Парк у жовтні. Звук [ж], буква «же». Неоглушене вимовляння звука [ж] у кінці складів, слів. Багатозначність слів	180

Урок 122	Парк у жовтні. Закріплення вивчення звука [ж]. Робота над виразністю читання. Відповіді на запитання за змістом тексту. Постановка питань	183
Урок 124	На околиці стародавнього міста. Буква «є». Спостереження за вимовлянням звуків [йє], які позначаються буквою «є». Читання слів з цією буквою на початку складу. Слова-назви дій предметів, які відповідають на питання «що робить?». Буква «є» — слово, склад, буква	185
Урок 126	На околиці стародавнього міста. Буква «є» на позначення м'яких приголосних. Спостереження за читанням м'яких приголосних перед буквою «є». Робота з малюнками і текстами букваря.....	188
Урок 128	Музичні інструменти України. Буква «ї». Спостереження за вимовою звуків [йї], що позначаються буквою «ї». Звуко-буквений аналіз слів з буквою «ї»	190
Урок 130	Моя країна — Україна. Закріплення знань про букву «ї», звукосполучення [йї], яке вона позначає. Написання слів з великої літери	192
Урок 132	Закріплення вивченого.....	193
Урок 134	Криниця у нашому дворі. Звуки [ц], [ц'], буква «це». Звуковий та звуко-буквений аналіз слів. Робота над виразністю читання	193
Урок 136	Криниця у нашому дворі. Закріплення вивченого про звуки [ц], [ц']. Робота з текстом букваря.....	196
Урок 138	Шкільні друзі, приятелі. Звук [ш] буква «ша». Аналітико-синтетичні вправи зі звуками і буквами. Повторення вивченого про лексико-граматичну категорію «істота» — «неістота». Інтонування речень з прямою мовою.....	198

Урок 140	Шкільні друзі, приятелі. Закріплення вивченого про звук [ш], букву «ша». Робота над виразністю читання тексту букваря. Інтонування речень з прямою мовою.....	201
Урок 142	Хліб — святий. Звук [х] буква «ха». Аналітико-синтетичні вправи зі звуками і буквами. Робота над виразністю читання	203
Урок 144	Хліб — святий. Закріплення знань про звук [х], букву «ха». Читання текстів з вивченими буквами. Формування вмінь самостійно ставити запитання до змісту прочитаного	205
Урок 146	Державні символи: герб, стяг, гроші. Буква «ге», позначення нею протяжного звука [г]. Вправи на вимовляння слів з цим звуком. Велика літера у написанні географічних назв. Робота над виразністю читання	207
Урок 148	Зелений дивосвіт Карпат. Буква «ге», позначення нею протяжного звука [г]. Вправи на вимовляння слів з цим звуком. Велика літера у написанні географічних назв. Робота над виразністю читання	210
Урок 150	Дивовижний світ птахів. Закріплення вивченого.....	213
Урок 152	Ніжні звуки гами. Звук [ф], буква «еф». Робота над правильною вимовою цього звука. Звуковий та звуко-буквений аналіз слів	214
Урок 154	Ніжні звуки гами. Закріплення вивченого про звук [ф], букву «еф». Побудова відповідей на запитання за текстами. Формування вміння самостійно ставити запитання до змісту прочитаного	216
Урок 156	Київ — столиця України. Буква «ща», позначення нею звукосполучення [шч]. Звуко-буквений аналіз слів з цією літерою. Читання складів, слів, речень з буквою «ща»	217

Урок 158	Київ — столиця України. Закріплення вивченого про літеру «щ». Робота над виразністю читання текстів.....	220
Уроки 160, 162	Сім'я — школа добра! Поняття про апостроф. Вправи на читання слів з апострофом. Спостереження за звуковим значенням букв «я», «ю», «є», «ї» у словах з апострофом	222
Урок 164	Дозвілля на березі озера. Подовжені приголосні української мови та їх позначення на письмі	225
Уроки 166, 168	Бує літо. Звуки [З], [З'] буквосполучення «дз», «дзь». Відпрацювання злитної вимови цих звуків.....	227
Урок 170	Бує літо. Звук [З], звукосполучення [дж]. Відпрацювання злитної вимови цього звука. Робота над виразністю читання	229
Урок 172	Де рідний край, там і під ялиною рай. Закріплення вивченого про звук [З]. Читання текстів	231
Урок 174	Звук [Г], буква «ге». Вправи на вимовляння слів з цим звуком. Робота над виразністю читання	233
	ПІСЛЯБУКВАРНИЙ ПЕРІОД	234
Урок 202	Великий українець — Ярослав Мудрий.....	236
	НАВЧАННЯ ПИСЬМА	237
	ЗРАЗКИ УРОКІВ ПИСЬМА	240
Урок 101	Письмо малої букви «я», складів, слів з нею. Малюнковий диктант. Мовні ігри. Звуко-буквений аналіз слів з «я» на початку складу	240
Урок 103	Письмо великої букви «я». Велика літера в іменах людей. письмо на увагу. ЗАСІБ ДЛЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАННЯ	244

Навчальне видання

ЧОРНА Мирослава Михайлівна
ГРАБАР Дарій Іванович

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ
НАВЧАННЯ ГРАМОТИ
ЗА БУКВАРЕМ І ЗОШИТАМИ ДЛЯ ПИСЬМА

1 клас

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Ірина Рибницька*
Художник *Ростислав Крамар*
Комп'ютерна верстка *Ольги Ковальчук*

Підписано до друку 28.08.2012 р. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Умовн. друк. арк. 14,88. Умовн. фарбо-відб. 14,88.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С.Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com